

mr Julija Švonja

Šesti međunarodni naučni skup: **“Prava nacionalnih manjina – borba protiv diskriminacije”** 2013. god. Golubić (Obrovački),
Republika Hrvatska

Ekonomске i socijalne perspektive srpske nacionalne zajednice nastale pristupanjem

Republike Hrvatske u Evropsku uniju

Sažetak: Ostvarivanje svojih prava i obaveza kao što su porodični, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi, Srbi u Republici Hrvatskoj ostvaruju i dalje sa poteškoćama ili ih uopšte ne ostvaruju. Članstvom Republike Hrvatske u Evropsku uniju, otvaraju se nove socio-ekonomske perspektive za srpsku nacionalnu zajednicu. Primarni cilj ovog rada je podrška srpske nacionalne zajednice kroz podsticanje na korišćenje novonastalih razvojnih perspektiva, kao i pri povratku izbjeglica u Republiku Hrvatsku i ostvarivanja njihovih prava. Sekundarni cilj rada tiče se razvoja kulturne autonomije srpske nacionalne zajednice kroz inicijative za iznalaženje uspješnih načina za razvoj kulturnog i duhovnog nasleđa srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj. Kako zajednički suživot u miru i blagostanju, otežavaju postojeće krize i niska stopa zaposlenosti članova srpske nacionalne zajednice, jedno je od pitanja za koje se predlaže da se pokušaju riješavati kroz programe Evropske unije.

Ključne riječi: povratak, samoodrživost, srpska nacionalna manjina, srpska nacionalna zajednica, kulturna autonomija, politika Evropske unije

Summary: Serbs in Croatia are still experiencing difficulties concerning their exercise of rights and obligations such as family, professional, economic, social, cultural and other interests, if at all. Croatian accession to the European Union is opening up new socio-economic perspective for the Serbian national community. The primary objective of this paper is to support the Serbian national community through stimulating the use of emerging development perspectives, as well as the return of refugees to Croatia and exercising their rights. A secondary objective of this

paper is concerned with the development of cultural autonomy of the Serbian national community through initiatives of finding successful ways of developing and protecting cultural and spiritual heritage of the Serbian national community in Croatia.

Furthermore, leaving together in peace and prosperity is aggravated by the existing crisis and the low rate of employment of members of the Serbian national community. Thus, stated problems should be solved through the programs of the European Union.

Keywords: return of refugees, sustainability, Serbian national minority, Serbian national community, cultural autonomy, the policy of the European Union

Živimo zajedno jednaki u dostojanstvu

Dokument „Bijela knjiga” o međukulturnom dijalogu pod nazivom „Živimo zajedno jednaki u dostojanstvu“ usvojen je u Strazburu maja 2008. god., od ministara vanjskih poslova Vijeća Evrope. Sve promjene koje uključuju članstvo Republike Hrvatske u Evropsku uniju, donosi i nove pristupe upravljanju kulturnom razlikama evropskog društva. Samim tim, neki elementi starog pristupa upravljanja kulturnom različitosti gube svoju svrsishodnost. U ovom dokumentu se pojašnjava kako međukulturni dijalog može pomoći poštovanju kulturne različitosti uz istovremenu podršku socijalne kohezije. Podrška međukulturnog dijaloga pridonosi osnovnom cilju Vijeća Evrope – zaštiti i sprovođenju ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Međukulturni dijalog podrazumijeva otvorenu, učtiva razmjenu stavova između pojedinaca ili grupa s različitim etničkom, kulturnom, vjerskom i jezičnom pozadinom i naslijeđem, na osnovu uzajamnog razumijevanja i poštovanja.¹ Međukulturni dijalog se definiše kao način promocije svijesti, razumijevanja, pomirenja i tolerancije, kao i sprečavanja konflikata i postizanja čvrste integracije i kohezije u društvu vladavine prava. Kroz međukulturni dijalog moguće je spriječiti etničke, vjerske, jezične i kulturne podjele u društvu.

Ovom prilikom pokreće se inicijativa kroz prijedlog programa za srpsku nacionalnu zajednicu u Republici Hrvatskoj, a tiče se publikacije o kulturnom i duhovnom nasleđu srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj koji bi se predložio kao izborni predmet učenicima u osnovnim i srednjim školama, a birali bi ga članovi srpske nacionalne zajednice. Cilj ovakve ideje je

¹ Bijela knjiga Vijeća Evrope 2000.god.

izgradnja nacionalnog identiteta i sprečavanja asimilacije i obrazovno-kulturne getoizacije mlađe populacije srpske nacionalne zajednice. Razvoj ovog programa moguć je uz korišćenje sredstava sufinansiranja programa za kulturu Evropske unije, a publikacija bi se mogla zvanično verifikovati i uvrstiti u katalog udžbenika učenika svih hrvatskih škola. Ovakve i slične ideje i programi, način su da se kroz razvoj međukulturnih kompetencija prevaziđu ratne posljedice, doprinese uspostavljanju odnosa povjerenja kao i da se pripreme mladi članovi srpske nacionalne zajednice za budući život u hrvatskom društvu i ujedinjenoj multikulturalnoj Evropi.

Kulturna autonomija srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj

Da bi srpska nacionalna zajednica u Republici Hrvatskoj bila u mogućnosti očuvati svoj identitet i etnokulturološku različitost, neophodno je da se uspostavi poseban set prava koji se naziva kulturnom autonomijom. Neka od tih prava tiču se prava na upotrebu i javno isticanje nacionalnih simbola i obilježavanja nacionalnih praznika; upotreba jezika i pisma u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi; školovanje na manjinskom jeziku i pismu u državnim ustanovama; upotreba manjinskog jezika u javnim tijelima; saradnja sa matičnom državom prvenstveno po pitanjima zaštite kulturnog identiteta.

Prednost formiranja kulturne autonomije je u kontroli nad poslovima i pitanjima od posebnog interesa za srpsku nacionalnu zajednicu u društvenom, kulturnom, ekonomskom i političkom životu. Kroz uspješnu kulturnu autonomiju moguća je kvalitetna integracija srpske nacionalne zajednice u hrvatsko društvo, kako bi se spriječio i umanjio proces asimilacije i očuvale etničku, kulturnu, vjersku i jezičnu specifičnost.

Udruživanjem članova srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj u zakonski definisane organizacione oblike civilnog društva, takođe je moguće ostvarivanje pozitivnih socio-ekonomskih pomaka. Savet za nacionalne manjine prvenstvo u svojoj podršci daje onim organizacijama koje imaju najviše članova, najviše aktivnosti i koje mogu prezentovati rezultate svog rada.

Srpska nacionalna zajednica u hrvatskom društvu – dio evropskog društva

S obzirom da manjinska politika nije dio zajedničke pravne baštine Evropskih zajednica, samim tim, politika prema manjinama nije bila obuhvaćena pregovorima o pristupanju Republike Hrvatske u Evropsku uniju. Manjinska politika je dio zajedničke političke tradicije evropskih zemalja, kao dio regulativa uspostavljenih u okviru Vijeća Evrope. Interkulturalna dimenzija posebno je uočljiva u evropskom društvu, gdje se pored kulturološkog identiteta podrazumijevaju i interkulturalne kompetentnosti. Premisa ove dimezije je da će srpska nacionalna zajednica poznavati i poštovati kulturu većinskog hrvatskog naroda i da će hrvatski većinski narod poznavati i poštovati kulturu srpskog naroda u Republici Hrvatskoj. Ovakav interkulturalni dijalog ne može se zakonski propisati, već njegova načela treba oživjeti u zakonodavstvu i praksi, tj kroz aktivnosti države kroz različite načine integracije manjina prvenstveno putem zakona, institucija i manjinske politike.

Perspektive srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj kroz osigurano zakonsko pravo na kulturnu autonomiju i postojeće uspostavljene prekogranične veze, tiču se pre svega, domena prekogranične saradnje. Kroz prekograničnu saradnju srpska nacionalna zajednica u Republici Hrvatskoj može pozitivno uticati kroz stimulaciju i dobru praksu na pristupanje Republike Srbije Evropskoj uniji. Takođe, srpska nacionalna zajednica u Republici Hrvatskoj može biti pokretačem važnih regionalnih procesa, prekograničnoga povezivanja i bilateralne ili multilateralne suradnje. Navedene perspektive mogle bi rezultirati poboljšanjem socijalnog, kulturnog i političkog statusa srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj. Na ovaj način srpska nacionalna zajednica u Republici Hrvatskoj bi s jedne strane održavala i razvijala sve bitne elemente svog identiteta, a s druge bi osigurala slobodnu integraciju u hrvatsko i evropsko društvo. Takođe, ovo je način na koji bi se podržao razvoj civilnog društva u međunarodnom kontekstu.

Dalje, fondovi Evropske unije često ostaju neiskorišćeni, neki konkursi za ciljnu grupu imaju isključivo nacionalne manjine, a osim Centra za razvoj i investicije u okviru Srpskog narodnog vijeća i Zajedničkog vijeća općina Vukovar, malo ko je iz srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj osposobljen institucionalno da aplicira za fondove Evropske unije. Svega nekolicina udruga i zadruga. Problem za ovakve grupne aktivnosti jesu starosna dob i obrazovni nivo članova srpske nacionalne zajednice.

Razvoj srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj kroz civilno društvo

Republika Hrvatska je planski i sistemski pristupila stvaranju pravnog i institucionalnog okvira za podršku i razvoj civilnoga društva. Civilno društvo je izvan privatnog, državnog i profitnog sektora, tj. tiče se aktivnosti raznih građanskih interesa koja djeluju izvan porodice, države i tržišta. Organizacije civilnog društva učestvujući u javnim raspravama utiču na formiranje političke volje, u ovom radu, političke volje srpske nacionalne zajednice. Putem civilnog društva moguće je ideje pretočiti u inicijative koje u razvijenim civilnim društvima mogu da preuzmu dio javnih poslova koje država i javne institucije ne mogu obavljati uopšte, u potpunosti ili dovoljno kvalitetno. Razvijena civilna društva počivaju na konstantnoj interakciji javnog, neprofitnog, privatnog sektora i građana koji djeluju zajednički za opšte dobro. Programima socijalne kohezije kroz korišćenje Evropskog socijalnog fonda, mogu se umanjiti razlike srpske nacionalne zajednice u hrvatskom društvu i izbjeći njihova marginalizacija. Iz Nacionalne strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine mjere pod brojem 17, 18, 19 tiču se ovog konteksta, a od njih izdvajaju se dvije mjere za preglednu analizu, mjera 18 i 19.

“MJERA 18. OSIGURATI ODRŽIVOST SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH INICIJATIVA ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA

Ova mjera realizirat će se kroz 2 provedbene aktivnosti.”²

Provedbena aktivnost 18.1.	Osigurati sustav financijskih poticaja razvoju socijalno-poduzetničkih inicijativa OCD-a
Nositelj:	Ministarstvo poduzetništva i obrta
Sunositelji:	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva

² Nacionalne strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine Vlade Republike Hrvatske

Pokazatelji provedbe:	<ol style="list-style-type: none"> 1. broj raspisanih natječaja iz Državnog proračuna za pokretanje, postizanje i održavanje likvidnosti socijalno-poduzetničkih inicijativa 2. osnovan Fond za razvoj socijalnog poduzetništva 3. raspisani natječaji iz sredstava EU-a za poticanje razvoja socijalnog poduzetništva u području socijalnog uključivanja 4. provedena analiza fiskalnih i drugih olakšica za poticanje razvoja socijalnog
------------------------------	--

Provedbena aktivnost 18.2.	Osigurati sustav podrške za socijalno-poduzetničke inicijative OCD-a te podrške društvenim inovacijama i zapošljavanju u neprofitnom sektoru
Nositelj:	Ministarstvo poduzetništva i obrta
Sunositelj:	Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva
Rok za početak provedbe:	studeni 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	<ol style="list-style-type: none"> 1. razvijena infrastruktura za pružanje podrške razvoju i održivosti socijalno-poduzetničkih inicijativa te podrške društvenim inovacijama i zapošljavanju u neprofitnom sektoru 2. broj pokrenutih obrazovnih i specijalističkih programa u sklopu postojećih sveučilišta, veleučilišta i poslovnih škola koji se bave temom socijalnog poduzetništva te društvenih inovacija 3. broj održanih radionica, seminara i programa na temu socijalnog poduzetništva i društvenih inovacija u organizaciji OCD-a 4. broj sudionika programa razvoja socijalnog poduzetništva koji su po završetku programa pokrenuli socijalno-poduzetničku inicijativu

“ MJERA 19. PODIZATI JAVNU SVIJEST O ULOZI OCD-a U DRUŠTVENO -

EKONOMSKOM RAZVOJU

Ova mjera realizirat će se kroz 3 provedbene aktivnosti.”

Provedbena aktivnost 19.1.	Provedba informacijskih i edukacijskih aktivnosti usmjerenih na doprinos OCD-a razvoju socijalnog poduzetništva
Nositelj:	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
Sunositelji:	Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, OCD
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj javnih događanja organiziranih na temu socijalnog poduzetništva (sajmovi, konferencije i sl.) 2. broj medijskih izvještaja na temu socijalnog poduzetništva 3. broj državnih i javnih službenika, stručne i akademske javnosti te privatnog profitnog sektora informiranih na temu socijalnog poduzetništva

Provedbena aktivnost 19.2.	Poticati javnu promidžbu primjera dobre prakse OCD-a koji provode socijalno-poduzetničke inicijative
Nositelj:	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
Sunositelji:	Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, OCD
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. dodjela nagrade OCD-ima za inicijative socijalnog poduzetništva 2. broj javnih skupova (konferencije, tribine, okrugli stolovi i sl.) kako bi se promovirale socijalno-poduzetničke inicijative OCD-a

	3. broj sudionika javnih skupova (konferencija, tribina, okruglih stolova i sl.) na temu socijalnog poduzetništva
--	---

Provedbena aktivnost 19.3.	Osigurati javno predstavljanje ugovorenih projekata i programa organizacija civilnog društva u području društveno-ekonomskog razvoja
Nositelji:	Tijela državne uprave, Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Sunositelj:	Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
Rok za početak provedbe:	rujan 2012.; učinke pratiti kontinuirano
Potrebna sredstva:	Nisu potrebna dodatna financijska sredstva
Pokazatelji provedbe:	1. broj tijela državnih uprava i Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji su organizirali javno predstavljanje ugovorenih projekata i programa 2. broj OCD-a koji su sudjelovali u javnom predstavljanju ugovorenih projekata i programa

Razvoj srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj kroz preduzetništvo

Pored neprofitnog – sektora civilnog društva, razvoj srpske nacionalne zajednice ostvaruje se i kroz profitan sektor – preduzetništvo. Opšti cilj Strategije za razvoj preduzetništva u Hrvatskoj 2013.–2020. godine je povećanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća.

“ Realizacija općeg cilja bit će potpomognuta mjerama koje će se odnositi na 5 strateških ciljeva:

1. POBOLJŠANJE EKONOMSKE USPJEŠNOSTI

Unapređenje ekonomske usješnosti malog gospodarstva u sektorima proizvođačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, većim stupnjem inovacija, porastom izvoza i daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti.

2. POBOLJŠAN PRISTUP FINANCIRANJU

Razvijanje raznih financijskih mogućnosti za subjekte malog gospodarstva te uklanjanje financijskog jaza za malo gospodarstvo.

3. PROMOCIJA PODUZETNIŠTVA

Pružanje potpore osnivanju novih poduzeća, povećanje broja aktivnih poduzeća i jačanje institucija koje pružaju podršku poduzetnicima kako bi se na taj način doprinijelo ravnomjernijem i uravnoteženom razvoju hrvatskih regija.

4. POBOLJŠANJE PODUZETNIČKIH VJEŠTINA

Pružanje podrške većem razvoju subjekata malog gospodarstva kroz jačanje njihove uprave, uvođenje i korištenje većeg broja visokokvalificiranih zaposlenika te pružanje podrške cjeloživotnom učenju zaposlenih u subjektima malog gospodarstva.

5. POBOLJŠANO POSLOVNO OKRUŽENJE

Nadgradnja ostvarenog napretka uklanjanjem preostalih administrativnih opterećenja i olakšavanjem poslovanja u Hrvatskoj.³

Predstavništvo Evropske komisije u Republici Hrvatskoj na svojoj zvaničnoj elektronskoj prezenaciji preduzećima daje podršku za ulazak na evropsko tržište, ohrabrujući preduzetnike da će obavljanje privrednih djelatnosti biti lakše, brže i jeftinije. Proširenje poslovanja na evropsko tržište preduzetnicima je omogućeno putem raznih mreža i usluga o čemu se više može pronaći u Praktičnom vodiču za poslovanje u Evropi. Pored pokretanja projekta, kroz EU fondove moguće je i razvijanje kao i proširenje postojećeg preduzeće ili projekta.

Nije zanemariv ni blok u Hrvatskoj koji se ne slaže sa slobodnim kretanjima roba, usluga i kapitala u evropskom tržištu iz razloga što imaju mnoge opravdane argumente za zabrinutost. Neke korporacije iz tog bloka svoju proizvodnju preselile su Bosnu i Hercegovinu.

Kada je članstvo u međunarodnim ekonomskim organizacijama u pitanju, Hrvatska ulaskom u EU izlazi iz ekonomske organizacije CEFTA (Central European Free Trade Association) na otvoreno evropsko tržište gdje se očekuje porast privrednog, tržišnog i poslovnog standarda. Postizanje konkurentnosti na novootvorenom tržištu jedan je od primarnih zadataka postojeće državne uprave.

³ Strategija za razvoj poduzetništva u Hrvatskoj 2013.–2020. Ministarstva poduzetništva i obrta

Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj (EBRD), članstvom Republike Hrvatske u Evropsku uniju, najavljuje strukturne fondove koji će biti pristupačniji na lokalnom nivou, uključujući kako navode u najnovijoj strategiji, mala i srednja preduzeća za koja planira izdvojiti 40 miliona eura. Ovakvom strategijom planira se podstaći integracija regionalnog i privrednog razvoja. S obzirom da je Republika Hrvatska rangirana na 80-om mjestu prema izvještajima Svjetske banke o uslovima poslovanja za 2012 godinu, neophodno je uspostavljanje uslova bolje poslovne klime za direktna strana ulaganja. Privatizacija i strukturne reforme u privatizaciji i komercijalizacija javnih preduzeća, takođe je najavljen segment investicija EBRD.

“Krizna tačka u RH je i dalje niska stopa zaposlenost. Prema podacima Eurostat-a od 25.06.2013. u Republici Hrvatskoj 51,8 % mladih ne radi, pa je ulaskom u Evropsku uniju pokvarila dotadašnji prosjek. Samo 48,7 % ljudi u Hrvatskoj radi, dok je u Europi standard da radi više od 64 % stanovništva. Standard je u Hrvatskoj manji za 39 posto od europskog prosjeka”⁴

“Hrvatska unutar EU-a u brojkama”

“Povodom ulaska Hrvatske u EU-u 1. srpnja 2013., Eurostat, statistički ured Europske unije, objavljuje izbor gospodarskih i socijalnih pokazatelja koji daju sliku o novoj državi članici¹. U svrhu usporedbe, dani su podaci za EU sa sadašnjih 27 članica i za prošireni EU s 28 članica.

Broj stanovnika: 4,4 milijuna

	Ukupno stanovnika 1. siječnja 2012. (u milijunima)	Očekivani životni vijek pri rođenju (u godinama), 2011.		Mladi od 15 godina – udio u ukupnom broju stanovnika 1. siječnja 2012.	Stariji od 65 godina – udio u ukupnom broju stanovnika 1. siječnja 2012.	Gustoća stanovništva u 2011. (broj ljudi po km ²)
		Muškarci	Žene			
Hrvatska	4,4	73,9	80,4	14,9	17,3	77,8

⁴ Delegacija Evropske unije u Republici Hrvatskoj, <http://www.delhrv.ec.europa.eu/?lang=hr&content=4876>

EU27	502,4	77,4 ^{pr}	83,2 ^{pr}	15,6	17,8	116,8 ^{pr}
EU28	506,8	77,4 ^{pr}	83,2 ^{pr}	15,6	17,8	116,3 ^{pr}

Podaci su privremeni pr = procjena

Niža stopa rađanja nego u EU-u

	Stopa rađanja (broj živorođene djece po ženi) u 2011.	Smrtnost dojenčadi (na 1000 živorođenih)u 2011.	Broj sklopljenih brakova na 1000 stanovnika u 2011.	Broj razvoda na 1000 stanovnika u 2011.	Živorodena djeca izvan braka (% ukupnog broja živorođene djece) u 2011.	
Hrvatska	1,40	4,7	4,4*	1,3	14,0	
EU27	1,57 ^p	3,9	4,6	1,9**	39,5	

p = privremeni podaci

* Podaci za 2010. umjesto za 2011.

** Podaci za 2009. umjesto za 2011.

BDP po stanovniku iznosi 61% prosjeka EU-a

	BDP u 2012.			Inflacija**, godišnja stopa (%), svibanj 2013. / svibanj 2012.	Stopa nezaposlenosti*** u travnju 2013. (%)		
	(mlrd. eura)	Po stanovnik u*EU27= 100	Godišnja stopa rasta, in volume(%)		Ukupno	Žene	Osobe s manje od 25 godina života
Hrvatska	44	61	-2,0	1,8	18,1	17,9	51,8
EU27	12 901	100	-0,3	1,6	11,0	11,0	23,5

EU28	12 945	-	-0,3	1,6	11,1	11,1	23,7
-------------	--------	---	------	-----	------	------	------

* Podaci su izraženi kao standard kupovne moći (PPS). To je jedinica na koju ne utječe nijedna nacionalna valuta te eliminira iskrivljenja do kojih dolazi uslijed razlika u cijenama. Vrijednosti PPS-a izvode se iz pariteta kupovne moći (PPP), koji predstavlja ponderirani prosjek relativnih omjera cijena u odnosu na homogenu košaricu roba i usluga, karakterističnu za svaku zemlju i iskoristivu za usporedbu.

** Inflacija mjerena pomoću usklađenih indeksa potrošačkih cijena (HICP)

*** Stope nezaposlenosti prikazuju broj nezaposlenih (u dobi od 15 do 74 godine) kao postotak radne snage. Radna snaga je ukupan broj ljudi, zaposlenih i nezaposlenih. Podaci se korigiraju na sezonskoj osnovi. Podaci za Hrvatsku odnose se na prvo tromjesečje 2013.”⁵

Do pristupanja Evropskoj uniji, Hrvatska je godišnji imala na raspolaganju budžet od oko 150 miliona eura. U finansijskoj perspektivi od 2014. do 2020. godine Hrvatska će imati na raspolaganju 1,4 milijarde eura godišnji, što se smatra jedan od glavnih pokretača javnih investicija. „Do kraja godine očekuje se pokretanje javne nabave za 9 velikih projekata u sektoru željezničkog prometa, vodoopskrbe, pročišćavanja i odvodnje te istraživanja i razvoja u ukupnoj vrijednosti od gotovo 600 milijuna eura, a do kraja prvog kvartala 2014. očekuje se pokretanje 14 javnih natječaja za dodjelu većeg broja pojedinačnih potpora kroz koje će krajnjim korisnicima biti na raspolaganju 120 milijuna eura“, naglasio je potpredsjednik Vlade i ministar regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Branko Grčić otvarajući konferenciju „U susret EU fondovima“.”06.06.2013.⁶

Kratko predstavljanje ključnih fondova Evropske unije uz primjer dobre prakse slijedi u prilogu.

“ **Europski fond za regionalni razvoj** (European Regional Development Fund – ERDF)

Jačanje ekonomske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika između regija unutar Europske unije ciljevi su Europskog fonda za regionalni razvoj. Provedba projekata financiranih iz tog fonda ogledat će se kroz podršku razvoju i strukturnim prilagodbama regionalnih gospodarstava

⁵ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-25062013-AP/EN/1-25062013-AP-EN.PDF

⁶ EU Bilten broj 60, lipanj 2013

te kroz podršku prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj suradnji. Najveći fokus bit će na proizvodnim investicijama kako bi se otvarala nova radna mjesta, ali i na infrastrukturnim investicijama, lokalnom razvoju te na razvoju malog i srednjeg poduzetništva. Znanstveno-tehnološki park Sveučilišta u Portu - UPTEC primjer je projekta financiranog iz ERDF-a. Park se sastoji od četiri centra - Centar kreativnih industrija, Tehnološki centar, Morski centar te Biotehnološki centar, a svaki centar gravitira fakultetima koji su mu srodni. Ovaj projekt u vrijednosti 22 milijuna eura završava 2014. godine, a do kraja 2012. godine rezultirao je s 900 novih radnih mjesta u 135 tvrtki. Cilj do 2020. godine je ovdje otvoriti 350 novih tvrtki i 5000 novih radnih mjesta.

Europski socijalni fond (European Social Fund – ESF) Visoka razina zaposlenosti, promicanje ravnopravnosti između muškaraca i žena, održivog razvoja te ekonomske i socijalne kohezije u fokusu su interesa Europskog socijalnog fonda. Provedba nacionalnih planova za zapošljavanje također će biti financirana kroz Europski socijalni fond, a on je i glavni financijski instrument Europske unije za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja u europskim regijama pogođenima visokom stopom nezaposlenosti. Udruge će u okviru ovog fonda imati veliku ulogu u borbi za smanjenje socijalne isključenosti i integraciju marginaliziranih skupi - na društva o čemu je Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske izdao publikaciju.

Primjer projekta koji zorno prikazuje smisao Europskog socijalnog fonda je salatni bar „Mano Guru“ u centru Vilinusa u Litvi. Radi se o restoranu koji od 2004. godine funkcionira kao projekt financiran iz Europskog socijalnog fonda. Naime, restoran socijalizira bivše ovisnike, educira ih za specifična znanja vezana uz ugostiteljstvo, a nakon edukacije od godinu dana čak ih više od 90% pronalazi novo zaposlenje u struci koju su izučili. Do sada je u društvo integrirano 400 bivših ovisnika, a i sada 50% zaposlenika ovog restorana specijaliziranog za salate čine bivši ovisnici koji su ostali raditi nakon isteka edukacije. Više o ESF-u saznajte na stranicama Europske komisije. Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond zajedno u financijskoj perspektivi od 2014. do 2020. Hrvatskoj stavljaju na raspolaganje 5,353 milijardi eura.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD) Fond koji je usmjeren na smanjivanje razlika između regija EU-a kroz razvoj poljoprivrede zove se Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Omogućuje jedinstveni izvor financiranja za sve programe ruralnog razvoja, a sastoji se od četiri grane:

- poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva,
- poboljšanje okoliša i krajolika,
- kvaliteta života u ruralnim područjima i diverzifikacija ruralne ekonomije,
- LEADER pristup - poticanje ruralnog stanovništva i lokalnih čimbenika, uključujući i lokalnu upravu, na mobilizaciju u svrhu razmatranja potencijala područja u kojem žive te njihovo pretvaranje u izradu i primjene razvojnih strategija.

Sljedeća sedmogodišnja financijska perspektiva stavlja Hrvatskoj kroz Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj na raspolaganje 2,066 milijardi eura.”⁷

Zaključak

Socio – ekonomske perspektive nastale članstvom Republike Hrvatske u Evropskoj uniji, trebalo bi organizaciono kroz kontinuirano informisanje, volonterski rad i edukaciju približiti srpskoj nacionalno zajednici. Formiranjem “think-tank” organizacije ili “think-tank” tima unutar neke postojeće organizacije, npr. Srpskog narodnog vijeća, obezbedilo bi se srpskoj nacionalnoj zajednici podrška kroz mreže stručnog informisanja i konsaltinga. Ovakav oblik organizacija finansira se iz “Europe for Citizens” programa kroz strukturne programe, a u ovom radu se apeluje na njegovo osnivanje tj. formiranje. Za socio – ekonomski razvoj srpske nacionalne zajednice u Republici Hrvatskoj, navedena aktivnost bila od izuzetnog značaja, jer istovremeno unapređuje socijani i ekonomski život srpske nacionalne zajednice, kreira kulturnu autonomiju i integraciju srpske nacionalne zajednice u hrvatsko i evropsko društvo.

Za iznalaženje rješenja pitanja kulturne baštine srpske nacionalne zajednice predlozi već dolaze od Savjeta za nacionalne manjine, a tiču se srpske kulturne autonomije. Formiranjem i njegovanjem kulturne autonomije i kroz međukulturni dijalog moguće je spriječiti etničke, vjerske, jezične i kulturne podjele u društvu. Interkulturalni pristup smatra se održivim modelom za upravljanje kulturnom raznolikošću okrenut budućnosti. European Cultural Foundation i Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, otvoreni su izvori finansiranja aktivnosti kulturne autonomije.

⁷ EU Bilten broj 60, lipanj 2013

Ključno neriješeno pitanje je da pored svih napora raznih ustanova i institucija za povratak članova srpske nacionalne zajednice u Republiku Hrvatsku nije došlo do konkretnih rješenja o povratku. Neriješeno stambeno pitanje i nezaposlenost - glavni su problemi povratka Srba u Republiku Hrvatsku. Mlađoj populaciju Srba, onoj koja je punoljetstvo doživjela izvan matične države, a kojima je Hrvatska matična zemlja, treba posvetiti posebnu pažnju i podršku. Apeli i inicijative za programe samoodrživosti kroz sistemski organizovane mrežne strukture podrške tema je kojom se posebno treba baviti.

Broj povratnika koji se sada kreće između 60 i 70 hiljada bi se udvostručio ili čak utrostručio ukoliko bi se diskutovana pitanja u ovom radu pozitivno riješila.

Literatura

1. Bijela knjiga Vijeća Evrope 2000.god.
2. Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj, zvanična elektronska prezentacija
3. EU Bilten broj 60, lipanj 2013
4. http://ec.europa.eu/croatia/business-funding/index_hr.htm, , na dan 04.07.2013
5. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-25062013-AP/EN/1-25062013-AP-EN.PDF, na dan 03.07.2013
6. Nacionalne strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine Vlade Republike Hrvatske
7. Strategija za razvoj poduzetništva u Hrvatskoj 2013.–2020. god. Ministarstva poduzetništva i obrta
8. Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, <http://www.uzuvrh.hr>
9. Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, zvanična elektronska prezentacija
10. Evropsko tržište, http://ec.europa.eu/internal_market/index_en.htm, na dan 03.07.2013
11. Vaša Europa, Vaša prilika – Praktični vodič za poslovanje u Europi, http://europa.eu/youreurope/business/index_hr.htm, na dan 04.07.2013